

УДК: 378.01:37.01(045)

УДК: 037.013

[https://doi.org/10.33296/2707-0255-8\(15\)-19](https://doi.org/10.33296/2707-0255-8(15)-19)

<https://orcid.org/0000-0002-9534-1451>*

<https://orcid.org/0000-0003-4915-7538>**

ЛАРИСА ОЛІФІРА,*

кандидат педагогічних наук, доцент,
заступник директора з навчальної
роботи Центрального інституту
післядипломної освіти

ДЗВО «Університет менеджменту
освіти», м. Київ (Україна)

СВІТЛАНА СИНЕНКО,**

кандидат педагогічних наук,
завідувач Підготовчого відділення
для іноземців та осіб без
громадянства Інституту підготовки
кадрів Державної служби зайнятості
України, м. Київ (Україна)

КОНСОРЦІУМ В ОСВІТІ: ПРОЦЕСИ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ТА МОДЕЛІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ КЕРІВНИХ, ПЕДАГОГІЧНИХ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Анотація. Глобальні суспільні зрушення вимагають якісного зростання кадрового забезпечення освіти на усіх рівнях. У період змін система підвищення кваліфікації та післядипломної освіти керівних, педагогічних та науково-педагогічних працівників галузі визначена як пріоритетна у впровадженні інноваційних підходів до формування нової генерації освітян, розроблення нових стратегій, форм, контенту їх фахового зростання. Пропонується розглянути диверсифікацію підвищення кваліфікації працівників освіти усіх рівнів з використанням ресурсу консорціуму як нову інституційну форму організації освіти. Доведено ефективність запропонованої моделі у забезпеченні здійснення системної координації міжінституційної співпраці у

сферах академічної мобільності, наукових досліджень, технологічних розробок та інновацій, підвищення конкурентоспроможності національної освіти на міжнародному рівні.

На прикладі діяльності Консорціуму закладів післядипломної освіти та Українського відкритого університету післядипломної освіти розкрито нові можливості якісного розвитку післядипломної освіти та обміну відкритими освітніми технологіями, ресурсами та репозиторіями, створення нових моделей співпраці для розроблення й поширення освітніх ресурсів, метою яких є забезпечення якості освіти та реалізація освітньої діяльності на основі нової технології, дидактики та організації навчання. Проаналізовано основні напрями і моделі інноваційного підходу до підготовки кадрів галузі освіти на усіх рівнях у контексті цілей сталого розвитку, досліджено та обґрунтовано необхідність диверсифікації підвищення кваліфікації педагогічних, науково педагогічних та керівних кадрів освіти у контексті багатовекторної взаємодії закладів освіти через консорціум. Доведено, що запровадження диверсифікованих моделей інституційної організації освіти в цифровому суспільстві є вирішальним компонентом неперервності як підвищення кваліфікації керівних, педагогічних і науково-педагогічних працівників так і освіти в цілому.

Ключові слова: *диверсифікація, підвищення кваліфікації, модель, консорціум, український відкритий університет післядипломної освіти.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх визначено однією з сімнадцяти глобальних першочергових Цілей сталого розвитку – 2030 [17]. Практично це означає, що в українському суспільстві існує нагальна потреба у багатоваріантності розвитку та трансформації освітньої системи, диверсифікації інноваційної освітньої політики, освітніх послуг та контенту освітніх (освітньо-професійних /

освітньо-наукових) програм, впровадженні конкретних проектів і цілей у сфері підготовки педагогічних та науково-педагогічних кадрів усіх рівнів, включаючи сферу управління освітою, впливах на зміну культурних і поведінкових стереотипів та багато інших завдань і можливостей для реалізації трансформаційного потенціалу Цілей сталого розвитку країни [4].

У даному контексті розглядаємо диверсифікацію підвищення кваліфікації / післядипломну освіту працівників галузі освіти як одну із першочергових задач із забезпечення якості та неперервності освіти на усіх рівнях, формування конкурентоспроможного людського капіталу, конкурентоспроможної національної економіки і держави в цілому. Адже у центрі уваги державної політики має бути людина, а саме баланс складових життєдіяльності людини (життя, здоров'я, добробут); її розвитку (наука, освіта, культура); прав і свобод (свобода, рівність, безпека). Використовуючи інструментарій сучасної практики рейтингового оцінювання країн світу, сформовано систему індексів, які дають змогу здійснити моніторинг прогресу та кількісне оцінювання головних компонентів людиноцентричної моделі розвитку суспільства і держави, а отже, що надзвичайно важливо, її стратегічної галузі – освіти.

Відомо, що у світі існує 195 незалежних країн. Слід визнати об'єктивний стан України у координатах світових рейтингів з-поміж цих країн: за індексом глобальної конкурентоспроможності – 85 позиція, за глобальним рівнем креативності – 45 позиція, за глобальним інноваційним індексом – 50 позиція, за індексом людського розвитку – 84 позиція, за міжнародним індексом щастя – 70 позиція, за індексом здоров'я – 118 позиція, за індексом процвітання країн світу – 112 позиція, за індексом економічної свободи – 166 позиція, за індексом легкості ведення бізнесу – 76 позиція, за глобальним індексом миролюбності – 154 позиція [3].

Реальна суспільно-економічна ситуація, прогнозовані соціальні та економічні зрушення на тлі глобальних трансформаційних процесів є вагомими

важелями впливу на пошук інноваційних засобів, форм і методів формування громадянської свідомості та професійної компетентності керівних, педагогічних та науково-педагогічних кадрів системи освіти, рівень і якість підготовки яких є одним із вирішальних чинників зростання потенціалу України до належного їй рівня у світовій ієрархії.

Стратегія розвитку освіти «Україна 2030» націлює на створення екосистеми «Learning Nation», що передбачає трансформацію освітніх інституцій на основі втілення принципу навчання впродовж життя. Важливими елементами цієї екосистеми визнані відкрита національна освітня платформа із сервісами для формування індивідуальних освітніх траєкторій, інтеграція формальної та неформальної системи, перетворення господарських комплексів класичних інституцій освіти на освітні хаби, культура навчання впродовж життя [2].

У цьому зв'язку актуальним є створення диверсифікованих моделей підвищення кваліфікації фахівців системи освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема диверсифікації все більше привертає увагу дослідників. Диверсифікація досліджувалася як: стратегія управління підприємством, організацією, закладом на основі проникнення у нові сфери діяльності (І. Ансофф, К. Ітамі, А. Локшина, С. Попов, А. Сакума та ін.); маркетингова стратегія для створення випуску нової продукції відповідно до ринкових змін (Ф. Котлер, Н. Куденко, Х. Хергшген та ін.); метод управління ризиком (З. Боді, П. Верчено, Е. Стоянова та ін.); технологія інституційного розвитку закладу професійної освіти (В. Медведь, В. Олійник, Л. Сергеева). У контексті дослідження заслуговують на увагу праці Т. Ломакіної, Т. Мангер, у яких диверсифікація розглядається як принцип розвитку неперервної освіти; Л. Сергеевої, де диверсифікація обґрунтовується як спосіб реалізації ідеї неперервності у професійній освіті. Науковий інтерес становлять теоретико-методологічні основи відкритої освіти (Т. Ійосі, М. С.

Віджай Кумар, В. Биков та ін.) та дистанційного навчання (В. Олійник, Є. Полат, С. Щенніков та ін.). Велике значення в дослідженні проблеми мають наукові положення та ідеї розвитку відкритої післядипломної педагогічної освіти, розроблення стандартів підвищення кваліфікації керівних і педагогічних працівників, організації освітнього процесу на засадах європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС), модульного та накопичувального принципів (В. Олійник), неперервного професійного розвитку керівників закладів освіти (Т. Сорочан та ін.), освітнього кластеру як альтернативної моделі професійного розвитку керівників галузі освіти (Н. Клокар).

Важливими для дослідження є теоретичні та методичні засади розвитку диверсифікаційних процесів у сфері неперервного підвищення кваліфікації керівних і педагогічних працівників, що включають такі основні взаємопов'язані компоненти, як застосування технології освітнього ваучера, визнання результатів навчання, здобутих в умовах неформальної й інформальної освіти, педагогічного консалтингу та фасилітативного супроводу професійного вдосконалення, накопичувальної системи підвищення кваліфікації працівників освіти, які розглядаються у роботах Л. Оліфіри [11; 12].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте залишаються недостатньо розробленими питання диверсифікованих моделей неперервного підвищення кваліфікації керівних, педагогічних і науково-педагогічних працівників освіти.

Мета статті полягає у розкритті диверсифікованих моделей підвищення кваліфікації фахівців системи освіти з використанням ресурсу консорціуму як нової інституційної форми організації освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Диверсифікаційні процеси пов'язані із створенням нових освітніх інституцій, удосконаленням окремих освітніх структур, розвитком різноманітних видів освітніх послуг,

упровадженням інновацій, модернізацією управління освітою та закладом освіти, фінансових механізмів [13].

У світовій освітній практиці набула поширення інституційна форма організації університетської освіти – консорціум (від латинського consortium — співучасть, співтовариство), що ґрунтується на об'єднанні зусиль, ресурсів університетів для ефективною реалізації освітньої, наукової, інноваційної, науково-технічної та іншої діяльності, розвитку та обміну відкритими освітніми технологіями, ресурсами та репозиторіями, створення нових моделей співпраці для розроблення й поширення освітніх ресурсів, як правило, на комерційних засадах на державному і міждержавному рівнях.

Ключовою ланкою консорціуму є заклад, який здійснює організаційну та координаційну функції у діяльності членів консорціуму, забезпечує доступ до освітніх ресурсів і взаємодію споживачів освітніх послуг в освітньому середовищі, організаційну підтримку та супровід освітнього процесу.

Створення та підтримка консорціумів, зокрема на міждержавному рівні, є пріоритетом державної освітньої політики розвинутих країн світу.

У створенні консорціуму вирізняють кілька шляхів: 1) рішення двох або більше держав, підтверджене відповідним міждержавним документом; 2) рішення кількох університетів, зокрема й зарубіжних, оформлене відповідно до національного та міжнародного законодавства. Проте, нове інституційне утворення не завжди передбачає створення окремої юридичної особи.

Нині для забезпечення конкурентоспроможності та лідерства на світовому ринку освітніх послуг, що постійно змінюється, провідні консорціуми запроваджують кластерний підхід як ключовий концепт у своїй діяльності. Йдеться про їх організаційний розвиток як «локально інтегрованої мережі взаємозацікавлених у співробітництві та використанні його результатів юридично незалежних суб'єктів у певній сфері діяльності з координацією дій та програм розвитку в межах чітко визначеної стратегії» [3]. Завдяки кластерному

підходу консорціуми мають змогу досягти глобального соціального ефекту – задоволення запитів і потреб споживачів освітніх послуг; глобальної мережевої відкритості з ефективними механізмами організаційно-структурного саморозвитку завдяки власному креативному менеджменту; високої мотиваційної, ресурсної, функціонально консолідованої суб'єктності тощо [3].

Здебільшого діяльність університетів у консорціумах здійснюється на основі мережевої взаємодії. Провідні місця за кількістю таких консорціумів посідають Франція (Франко-італійський університет, 1998; Франко-німецький університет, 1999 р.; Науково-технологічний університет у Ханой, 2010 р. та ін.) і Німеччина (Германо-йорданський університет, 2004 р.; В'єтнамо-німецький університет, 2008 р.; Турецько-німецький університет та ін.) [16].

Консорціуми університетів пропонують різноманітні курси для здобувачів вищої освіти, зокрема й рівня PhD, підготовчі курси для абітурієнтів, а також програми безперервної освіти на основі дистанційних технологій навчання. У цьому зв'язку заслуговує на увагу досвід Відкритого навчання Австралії (Open Learning Australia — OLA) – консорціуму, який об'єднує вісім традиційних університетів і забезпечує широкий спектр навчальних курсів (150) з соціальних наук, мистецтва, бізнесу, технологій і прикладних досліджень [6].

Слід зазначити, що консорціум університетів дає змогу здобувачам на основі дистанційного опанування курсів, програм отримати документи про освіту та набути кваліфікацію тих університетів, які входять до складу консорціуму.

В Україні розвиток зазначеної інституційної форми організації освіти спостерігається упродовж останніх років, що зумовлено нормативним підґрунтям – ст. 27 п. 6 Закону України «Про вищу освіту» [1]. При цьому організація консорціумів, здебільшого, пов'язана з академічною мобільністю здобувачів вищої освіти та ґрунтується на досвіді співпраці з вітчизняними та

зарубіжними університетами у рамках міжнародних проектів і програм (Erasmus+, H2020, Tempus, FP5-7 та ін.). Найбільш потужними з них є: Міжнародний Консорціум університетів, який об'єднує 18 закладів вищої освіти, з них чотири з країн зарубіжжя – Польщі, Словаччини, Румунії, Литви, Казахстану [18]; Консорціум Game Hub, до складу якого входять 13 партнерів, з них три з європейських країн – Іспанії, Польщі, Австрії [19]; Консорціум Варшавського університету та українських університетів, що налічує 14 університетів України [20] та ін.

У сфері підвищення кваліфікації зазначена інституційна форма організації освіти вперше розглядається академіком В. Олійником для створення інноваційної системи післядипломної освіти керівних, педагогічних і науково-педагогічних кадрів освіти і за його ініціативою у 2010 р. втілюється в життя шляхом заснування *Всеукраїнської громадської організації «Консорціум закладів післядипломної освіти»*. Згодом (у грудні 2015 р.) відповідно до глобальної реформи національної системи освіти, нової філософії післядипломної педагогічної освіти у рамках Консорціуму створено *Український відкритий університет післядипломної освіти (УВУПО)*, метою якого є диверсифікація освіти та реалізація освітньої діяльності на основі нової технології, дидактики та організації навчання.

УВУПО – заклад вищої освіти розподільчого типу, головним освітнім і науково-методичним центром якого є ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, а його освітніми центрами – 15 обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти та дві академії неперервної освіти. Кожен із членів УВУПО зберігає свою юридичну та господарську самостійність, має рівні права й обов'язки [9; 10].

Цей безпрецедентний проєкт став відповіддю на нагальну потребу забезпечити умови для реалізації концептуально нової, відкритої освітньої

моделі, наріжними каменями якої є доступність, мобільність та вільна траєкторія навчання.

Поняття відкритості освіти можна тлумачити у кількох значеннях:

- Відкрита освіта як форма демократизації суспільних відносин, що уможлиблює поширення диверсифікованих форм освітньої діяльності. Відкрита освіта є складовою відкритого суспільства як суспільства, що підтримує свободу самовираження людської особистості, її прагнення до самонавчання, творчої, пошукової діяльності.

- Відкрита освіта як сфера реалізації потреб інформаційного суспільства в умовах діджиталізації (використання цифрових технологій) усіх сфер суспільного розвитку в цілому і освіти зокрема, де формується нова ідеологія, заснована на «гейміфікації» та «діджиталізації» освіти, коли на зміну традиційним учителям йдуть ігропедагоги, координатори онлайн-платформ і освітніх траєкторій.

Зазначимо, що ефективність діджиталізації освіти, як і функціонування відкритих систем освіти певною мірою залежать від наявності сучасної інтернет мережі на усій території країни. За даними WEF-2017 року «Глобальний звіт з інформаційних технологій», Індекс мережевої готовності (WEF Networked Readiness Index) (NRI) характеризує Україну як таку, у якій доцільно звернути увагу на активні формати 4G при розробленні національних стратегій підвищення мережевої готовності. Оскільки Україна – країна з великою територією і значною кількістю населення, тому оперування значними базами даних є дуже корисною для розвитку економіки й освіти. Варто звернути увагу на те, що основною проблемою реалізації державної політики України у сфері стимулювання розвитку цифрових технологій є фрагментарність, брак системності, послідовності, завершеності, узгодженості між ухваленням нормативно-правових актів і подальшою розробкою механізмів їх реалізації [14]. І це у той час, коли ЄС затверджує цифрову програму CEF2 з

бюджетом у три мільярди євро, спрямовану на стимулювання інвестицій у цифрову інфраструктуру в державах ЄС на період 2021-2027 рр. з метою їх підтримки у досягненні цілей Стратегії гігабітного суспільства [8].

- Відкрита освіта як інноваційна форма освітніх послуг. Відкрита освіта виступає сьогодні змістовною складовою глобальної освіти і пов'язана у першу чергу з побудовою мережевих форм освітнього простору, застосуванням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, дистанційних форм навчання, опануванням відповідних вмінь, навичок та компетентностей.

Дистанційна структура навчання значно розширює навчальні можливості, форми, засоби, суб'єкти освіти. Український відкритий університет післядипломної освіти забезпечує гнучкий доступ до освітніх послуг з врахуванням географічних, соціальних та часових обмежень конкретних суб'єктів навчання, коли кожний може отримати освітню послугу у зручний для нього час та у зручному місці.

Діяльність УВУПО здійснюється за такими основними напрямками:

- формування в межах УВУПО мобільного освітнього простору для студентів, слухачів і викладачів з використанням мережевих комп'ютерних технологій навчання з метою розширення доступу до якісної ступеневої освіти, створення умов для здобуття додаткової освіти та відпрацювання інших складових системи безперервної освіти;

- розвиток електронної мережі навчальних курсів, підручників для поліпшення інформаційного забезпечення освітнього процесу;

- розширення можливостей слухачів та студентів щодо вибору варіантів навчальних програм і форм навчання за різними напрямками і спеціальностями;

- поліпшення якості навчання за рахунок залучення до навчального процесу провідних викладачів– членів УВУПО та фахівців-практиків;

- проведення спільними зусиллями наукових конференцій, семінарів, тренінгів, літніх шкіл, проблемних лекцій провідних фахівців тощо;

- розроблення системи єдиного обліку навчальних модулів і кредитів, напрацювання технологій та інтегрованих по освітньому полю УВУПО індикаторів оцінювання якості організації навчального процесу та результатів навчання слухачів і студентів для здійснення процедур ліцензування й акредитації, створення внутрішньої системи забезпечення якості підготовки в межах УВУПО;
- організація ефективної системи перепідготовки та підвищення кваліфікації професорсько-викладацького та керівного персоналу членів УВУПО;
- реалізація спеціальних проектів з підготовки й підвищення кваліфікації на замовлення з використанням кадрового та матеріально-технічного потенціалу окремих членів УВУПО;
- міжнародна діяльність у сфері освіти і науки згідно з чинним законодавством [10].

Подальший розвиток диверсифікаційних процесів у цій сфері сприяв розробленню в УВУПО на базі кафедри публічного адміністрування та менеджменту освіти (нині менеджменту освіти та права) Центрального інституту післядипломної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» освітнього кластеру «Бюро успішних кар'єр» шляхом об'єднання зусиль науковців-практиків і викладачів, які здійснюють науково-методичний супровід професійного розвитку керівників закладів освіти, з усіх регіональних закладів післядипломної педагогічної освіти, з метою створення й упровадження сучасної моделі підвищення кваліфікації керівників закладів освіти і місцевих органів управління освітою [5].

Водночас важливе значення у диверсифікації підвищення кваліфікації відводиться віртуальним кафедрам УВУПО як кластерним науковим і освітнім співтовариствам фахівців-андрагогів для здійснення освітньої діяльності на основі інновацій, упровадження результатів досліджень. У цьому сенсі

прикладом успішної діяльності є віртуальна кафедра андрагогіки (Virtual Department of Andragogy) Центрального інституту післядипломної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», яка провадить підготовку висококваліфікованих фахівців для системи освіти дорослих. Електронний контент кафедри містить у вільному доступі низку рубрик, що дає змогу використовувати їх в освітніх моделях курсів підвищення кваліфікації та міжкурсового періоду як єдиного андрагогічного циклу [11]. А отже забезпечується реальна можливість утілення поєднання різних видів освіти – формальної, неформальної й інформальної.

Як свідчить аналіз сучасної світової та вітчизняної освітньої практики консорціум як інституційна форма організації освіти у своєму розвитку втілює різні вектори диверсифікації: горизонтальну (розширення сфери галузевої діяльності або діяльності організації), концентричну (забезпечення нових можливостей щодо спектра інноваційних продуктів – товарів, послуг, технологій), багаторівневу (поєднання горизонтальної та концентричної диверсифікації) [7].

Відтак, на нашу думку, консорціум закладів / установ / організацій освіти є одним із перспективних шляхів диверсифікації підвищення кваліфікації, який дає змогу гнучко реагувати на соціально-економічні виклики і забезпечити:

- багатовекторність і багатоваріантність індивідуальних освітніх траєкторій керівних, педагогічних і науково-педагогічних кадрів в умовах неформальної освіти або у її поєднанні з формальною освітою;
- вільний вибір освітньо-професійних програм, навчальних курсів і закладів / установ / організацій освіти;
- комфортні умови навчання (місце, час і термін навчання, послідовність опанування змістових елементів тощо);
- неперервність навчання через опанування програм післядипломної освіти з отриманням нової професійної або наукової кваліфікації, програм

професійного розвитку та вдосконалення за рахунок об'єднання в рамках консорціуму закладів / установ / організацій вищої та післядипломної освіти, наукових установ і професійних об'єднань;

- якість освітніх послуг, що ґрунтується на потужному об'єднаному науковому та педагогічному персоналі, інноваційному освітньому забезпеченні, сучасному інформаційно-комунікаційному й матеріально-технічному ресурсі;

- об'єднання споживачів освітніх послуг з різним професійним досвідом і підготовкою, а також тих, які навчаються за післядипломними програмами у різних закладах, за спільним напрямом підготовки (програми підвищення кваліфікації, професійного розвитку, курсу тощо);

- академічну мобільність та одночасне навчання за програмами різного рівня (післядипломної освіти, професійного розвитку та вдосконалення) у вітчизняних і зарубіжних закладах / установах / організаціях – членах консорціуму;

- моніторинг запитів і потреб споживачів освітніх послуг тощо.

Організація диверсифікованого освітнього процесу фахівців системи освіти у межах консорціуму потребує розробки різноманітних моделей підвищення кваліфікації. Концептуальним підґрунтям цих моделей є такі основні принципи: демократизації освіти, відкритості, доступності, гнучкості, особистісної спрямованості, неперервності, інтеграції, випереджувального характеру освіти [11; 12], педагогічного й наукового партнерства, права і свободи вибору, інноваційності, динамічності й мобільності [5]. У розробленні моделей важливо урахувати світову тенденцію в освіті, відповідно до якої пріоритетні позиції посідають відкрита та дистанційна освіта.

Коротко схарактеризуємо основні диверсифіковані моделі підвищення кваліфікації в умовах консорціуму. Зокрема:

1. *Модель спільних програм підвищення кваліфікації* фахівців системи освіти – передбачає спільне розроблення та реалізацію освітньо-професійної

програми підвищення кваліфікації кількома закладами-членами консорціуму з видачою за результатами її опанування кількох документів про підвищення кваліфікації.

З огляду на зміст, результати підвищення кваліфікації і співвідношення участі закладів-членів консорціуму в реалізації змісту програми поділяються на:

- освітньо-професійні програми підвищення кваліфікації з *додатковим поглибленим вивченням певної проблеми*, що здійснюються відповідно до спільно розробленого навчального плану та нерівноцінної участі закладів-членів консорціуму з реалізації змісту підвищення кваліфікації і передбачають видачу ними різних видів документів – свідоцтва та сертифікату про підвищення кваліфікації. Перший із зазначених документів видається закладом-членом УВУПО – провідним виконавцем зазначеної програми, а другий – закладом, який долучався для поглибленого вивчення певної проблеми.

- Освітньо-професійні програми підвищення кваліфікації з *видачою подвійних документів* – інтегровані програми, реалізація яких передбачає участь двох закладів-членів консорціуму, зокрема й іноземних, в усіх складових програми та підтвердження успішного опанування двома документами про підвищення кваліфікації.

Зазначені інтегровані програми можуть опановуватися слухачами за алгоритмами: а) модульним – по чергове вивчення змісту модулів як цілісних, інтегрованих; б) змішаним – вивчення тем як змістових одиниць модулів у порядку відповідно до індивідуальної освітньої траєкторії слухача.

Важливо відмітити, що опанування програм передбачається як державною, так і іноземною мовою. Водночас слухач може частину програми опановувати однією, а решту програми – іншою мовою. Такий підхід дає змогу вільно обирати не лише програму підвищення кваліфікації, алгоритм її вивчення, а й мову навчання. Крім того, програми або їх частини іноземними

мовами слугують основою для розширення контингенту споживачів освітніх послуг за рахунок фахівців закладів освіти зарубіжних країн, фахового неформального спілкування, взаємонавчання фахівців освіти різних країн у процесі опанування спільних програм. Відтак у процесі вивчення програм поряд із досягненням програмних результатів вагоме місце належить розвитку мовної, зокрема іншомовної, та комунікативної компетентностей.

2. *Модель стажування* дає змогу фахівцям системи освіти набути / вдосконалити практичні навички професійної діяльності у обраному одному або кількох закладах / установах / організаціях – членах консорціуму, як вітчизняних, так і зарубіжних.

3. *Модель електронних (дистанційних / онлайн) курсів підвищення кваліфікації / програм (проектів) професійного розвитку.* Передбачає створення учасниками консорціуму різноманітних за змістом і обсягом навчального матеріалу курсів, доступ до яких споживачів освітніх послуг забезпечується на єдиному (спільному) відкритому освітньому середовищі / порталі. Навчання відбувається на основі вільного вибору споживачами окремих курсів відповідно до персональних освітньо-професійних запитів і потреб. За його успішними результатами споживачам освітніх послуг (слухачам) можуть видаватися відповідні документи (сертифікати).

Особливість онлайн курсів підвищення кваліфікації полягає в тому, що в процесі навчання слухачі віртуально взаємодіють і спілкуються один з одним, обговорюють освітні проблеми, складні педагогічні / управлінські ситуації, здійснюють пошук ефективних рішень тощо. Відтак це дає змогу не лише заглибитися в проблему, а й відчутти та стати частиною єдиної віртуальної спільноти, яка навчається, так званого віртуального класу.

Відмітимо, що особливість програм (проектів) професійного розвитку полягає у їх рівневій структурі, а саме: підготовка та сертифікація фахівців з освіти дорослих (тренерів, консультантів, експертів, тьюторів тощо),

організований освітній процес, набуття і аналіз особистісного і професійного досвіду, самоосвіта, планування подальших освітніх заходів [15].

4. **Модель індивідуальної освітньої траєкторії** втілює персоналізований підхід до безперервного навчання особистості впродовж життя на основі вільного вибору та моделювання системи з освітньо-професійних програм і курсів підвищення кваліфікації, програм професійного розвитку, а також послідовності та термінів їх вивчення.

Індивідуальні освітні траєкторії створюються керівними, педагогічними та науково-педагогічними працівниками на основі вільного вибору однієї або кількох програм підвищення кваліфікації або моделювання програми з курсів / спецкурсів / тем (змістових елементів модулів) як самостійно, так і з допомогою фахівців (консалтингового супроводу). Водночас реалізація зазначених програм може відбуватися індивідуально, у групі або у поєднанні індивідуального навчання з груповим. Щодо останнього, то воно передбачає вивчення певних частин програми індивідуально, а інших – у групі (зокрема, віртуальній). Під час групового навчання слухачі мають змогу набувати / розвивати навички партнерської взаємодії, взаємонавчання та обміну досвідом.

Слід відмітити, що слухачі можуть одночасно опановувати кілька програм.

Зазначені моделі можуть реалізовуватись як в умовах формальної або неформальної освіти, так і у їх поєднанні.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок. Отже, проведене дослідження дає підстави для таких висновків:

1. Консорціум як нова інституційна форма організації освіти є ресурсом розвитку диверсифікованих моделей підвищення кваліфікації керівних, педагогічних і науково-педагогічних працівників освіти.

2. Основними диверсифікованими моделями є модель спільних програм підвищення кваліфікації, стажування, електронних (дистанційних / онлайн)

курсів підвищення кваліфікації / програм (проектів) професійного розвитку, індивідуальної освітньої траєкторії.

3. УВУПО у рамках Консорціуму покликаний забезпечити умови для реалізації концептуально нової, відкритої освітньої моделі, наріжними каменями якої є доступність, мобільність та вільна траєкторія навчання.

4. Запровадження диверсифікованих моделей підвищення кваліфікації фахівців системи освіти з використанням ресурсу Консорціуму закладів післядипломної освіти та системної координації міжінституційної співпраці у сферах академічної мобільності, наукових досліджень, технологічних розробок та інновацій, дасть змогу забезпечити неперервний професійний розвиток керівних, педагогічних і науково-педагогічних працівників, підвищити якість і конкурентоспроможність освіти у національному та міжнародному масштабах.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми диверсифікації підвищення кваліфікації фахівців системи освіти. Перспективою подальшого наукового пошуку є управління якістю освіти в умовах реалізації диверсифікованих моделей підвищення кваліфікації керівних, педагогічних і науково-педагогічних працівників.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII (Редакція від 16.07.2019, підстава - 2704-VIII) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

2. Освіта. Стратегія України 2030. Український інститут майбутнього. Київ. 2019, квітень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.slideshare.net/UIFuture/2030-148758034?fbclid=IwAR138DX6IK6RES3E9cjOZcWVGzwnngsnaseckjxAhBWN0Ye9jBH_p6PJad8

3. УКРАЇНА 2030: Доктрина збалансованого розвитку. Видання друге. — Львів: Кальварія, 2017. — 164 с.

4. Цілі сталого розвитку 2016-2030 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>

5. Клокар Н. І. Освітній кластер як альтернативна модель професійного розвитку керівників закладів освіти / Н. І. Клокар // Вісник післядипломної освіти. 2018. Вип. 6(35) «Серія «Педагогічні науки». С. 94 – 109.

6. Колтунов И. И. Методологическое обоснование дистанционного обучения на основе современных информационных технологий / И. И. Колтунов, А. В. Николаенко, И. В. Фатеев [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://mospolytech.ru/science/mami145/scientific/article/s12/s12_07.pdf

7. Мангер Т. Э. Диверсификация системы непрерывного образования в социально-культурной сфере : автореф. дис. на соискание учен. степ. д-ра пед. наук : 13.00.05 / Т. Э. Мангер ; Тамбовский гос. ун-т им. Г. Р. Державина. — Тамбов, 2008. — 46 с.

8. Механизм соединения Европы 2021-2027: выскажите свое мнение о CEF2 Digital [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/connecting-europe-facility-2021-2027-have-your-say-cef2-digital>

9. Олійник В. Відкрита післядипломна педагогічна освіта: стан та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / В. Олійник // Післядипломна освіта в Україні. — 2017. — № 1. — С. 3–11. — Режим доступу : <http://umo.edu.ua/zhurnal-pisljadiplomna-osvita-v-ukrajini-2/zhurnal-pisljadiplomna-osvita-v-ukrajini--12017>.

10. Олійник В. В. Роль та місце відкритої освіти в інформаційному суспільстві / В. В. Олійник // Відкрита освіта: інноваційні технології та менеджмент : кол. монографія / за наук. ред. М. О. Кириченка, Л. М. Сергєєвої.

— Київ : Вид-во Ін-ту обдарованої дитини НАПН України, 2018. — 440 с.; С. 31 – 44.

11. Оліфіра Л. М. Диверсифікація неперервного підвищення кваліфікації керівних і педагогічних працівників в умовах відкритої післядипломної освіти / Л. М. Оліфіра // Відкрита освіта: інноваційні технології та менеджмент : кол. монографія / за наук. ред. М. О. Кириченка, Л. М. Сергєєвої. — Київ : Вид-во Ін-ту обдарованої дитини НАПН України, 2018. — 440 с.; С. 157 – 170.

12. Оліфіра Л. М. Підвищення кваліфікації керівних, педагогічних і науково-педагогічних працівників за накопичувальною системою: відповідь на виклики сучасності / Л. М. Оліфіра // «ScienceRise: Pedagogical Education». 2018. №4(24). С. 43-47.

13. Пінчук Є. А. Концептуальні основи та тенденції розвитку безперервної освіти / Є. А. Пінчук // Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка. — 2011. — № 1(31). — С. 71–77.

14. Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 10 квітня 2018 р.). – Х., 2018. – С. 88-90.

15. Сорочан Т. М. Технології освіти дорослих у вимірі трансформації професіоналізму фахівців / Т. М. Сорочан // Відкрита освіта: інноваційні технології та менеджмент : кол. монографія / за наук. ред. М. О. Кириченка, Л. М. Сергєєвої. — Київ : Вид-во Ін-ту обдарованої дитини НАПН України, 2018. — 440 с.; С. 82 – 102.

16. A. Clausen, B. Schindler-Kovats, Nina Stalf. Transnational Education ‘made in Germany’ A policy perspective on challenges, best practices and success stories// Journal of the European higher education area. — 1 (2011) 4, S. 1 — 20.

17. Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E

18. <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/consortium/>
19. http://www.knuba.edu.ua/?page_id=19571
20. <http://wuuuc.sumdu.edu.ua/index.php/ua/pro-konsortsium>

REFERENCES

1. Zakon Ukrainy «Pro vyschu osvitu» vid 01.07.2014 № 1556-VII (Redakziya vid 16.07.2019, pidstava – 2704-VIII) [Elektronnyi resurs]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Osvita. Strategija Ukrainy 2030. Ukrainskij instytut maibutniogo. Kyiv. 2019, kviten [Elektronnyi resurs]. – URL: https://www.slideshare.net/UIFuture/2030-148758034?fbclid=IwAR138DX6IK6RES3E9cjOZcWVGzwnsgnaseckjxAhBWN0Ye9jBH_p6PJad8
3. Ukraina 2030: Doctryna sbalansovanogo rozvytku. Vydannia druge. — Lviv: Kalvarija, 2017. — 164 s.
4. Zili stalogo rozvytku 2016-2030 [Elektronnyi resurs]. – URL: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>
5. Klokar N. I. Osvitnij klaster jak alternatyvna model profesijnogo rozvytku kerivnykiv zakladiv osvity / N. I. Klokar // Visnyk pisliadypломnoji osvity. 2018. Vyp. 6(35) «Serija «Pedagogichni nauky». S. 94 – 109.
6. Koltunov I. I. Metodologicheskoje obosnovanije distanzionnogo obuchenija na osnove sovremennyh informazionnyh tehnologij / I. I. Koltunov, A. V. Nikolajenko, I. V. Fatejev [Elektronnyi resurs]. – URL: http://mospolytech.ru/science/mami145/scientific/article/s12/s12_07.pdf
7. Manger T. E. Diversifikacija sistemy nepreryvnogo obrazovanija v sozialno-kulturnoj sfere : avtoref. dis. na soiskanije uchion. step. d-ra ped. nauk : 13.00.05 / T. E. Manger ; Tambovskij gos. un-t im. G. R. Derzhavina. – Tambov, 2008. — 46 s.

8. Mehanizm sojedinenija Evropy 2021-2027: vyskazshyte svojo mnienije o CEF2 Digital [Elektronnyi resurs]. – URL: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/connecting-europe-facility-2021-2027-have-your-say-cef2-digital>

9. Oliynyk V. Vidkryta pisliadyplomna pedagogichna osvita: stan ta perspektyvy rozvytku [Elektronnyi resurs] / V. Oliynyk // Pisliadyplomna osvita v Ukraini. — 2017. — № 1. — С. 3–11. — URL : <http://umo.edu.ua/zhurnal-pisljadiplomna-osvita-v-ukrajini-2/zhurnal-pisljadiplomna-osvita-v-ukrajini--12017>.

10. Oliynyk V. V. Rol ta misze vidkrytoji osvity v informazijnomu suspilstvi / V. V. Oliynyk // Vidkryta osvita: innovazijni tehnologiji ta menedzshment : kol. monografija / za nauk. red. M. O. Kyrychenka, L. M. Sergejevoji. — Kyiv : Vyd-vo In-tu obdarovanoji dytyny NAPN Ukrainy, 2018. — 440 s.; S. 31 – 44.

11. Olifira L. M. Dyversyfikazija neperervnogo pidvyschennia kvalifikaziji kerivnyh i pedagogichnyh prazivnykiv v umovah vidkrytoji pisliadyplomnoji osvity / L. M. Olifira // Vidkryta osvita: innovazijni tehnologiji ta menedzshment : kol. monografija / za nauk. red. M. O. Kyrychenka, L. M. Sergejevoji. — Kyiv : Vyd-vo In-tu obdarovanoji dytyny NAPN Ukrainy, 2018. — 440 s.; S. 157 – 170.

12. Olifira L. M. Pidvyschennia kvalifikaziji kerivnyh, pedagogichnyh i naukovo-pedagogichnyh prazivnykiv za nakopychuvalnoju systemoju: vidpovid na vyklyky suchasnosti / L. M. Olifira // «ScienceRise: Pedagogical Education». 2018. №4(24). S. 43-47.

13. Pinchuk E. A. Konzeptualni osnovy ta tendenziji rozvytku bezperervnoji osvity / E. A. Pinchuk // Visnyk NTUU «KPI». Filosofija. Psihologija. Pedagogika. — 2011. — № 1(31). — S. 71–77.

14. Psihologo-pedagogichni problemy vyschoji i serednioji osvity v umovah suchasnyh vyklykiv: teorija i praktyka: materialy III Mizshnarodnoji naukovo-praktychnoji konferenziji (Kharkiv, 10 kvitnia 2018 r.). – Kh., 2018. – S. 88-90.

15. Sorochan T. M. Tehnologiji osvity doroslyh u vymiri transformaziji profesionalizmu fahivziv / T. M. Sorochan // Vidkryta osvita: innovazijni tehnologiji

ta menedzshment : kol. monografija / za nauk. red. M. O. Kyrychenka, L. M. Sergejevoji. — Kyiv : Vyd-vo In-tu obdarovanoji dytyny NAPN Ukrainy, 2018. — 440 s.; S. 82 – 102.

16. A. Clausen, B. Schindler-Kovats, Nina Stalf. Transnational Education ‘made in Germany’ A policy perspective on challenges, best practices and success stories// Journal of the European higher education area. — 1 (2011) 4, S. 1 — 20.

17. Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015 [Elektronnyi resurs]. — URL: https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E

18. <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/consortium/>

19. http://www.knuba.edu.ua/?page_id=19571

20. <http://wuuuc.sumdu.edu.ua/index.php/ua/pro-konsortsium>

ЛАРИСА ОЛИФИРА,

кандидат педагогических наук, доцент, заместитель директора по учебной работе Центрального института последипломного образования ДЗВО «Университет менеджмента образования», г. Киев (Украина),

СВЕТЛАНА СИНЕНКО,

кандидат педагогических наук, заведующий Подготовительного отделения для иностранцев и лиц без гражданства Института подготовки кадров Государственной службы занятости Украины., г. Киев (Украина)

КОНСОРЦИУМ В ОБРАЗОВАНИИ: ПРОЦЕСС ДИВЕРСИФИКАЦИИ И МОДЕЛИ ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ РУКОВОДЯЩИХ, ПЕДАГОГИЧЕСКИХ И НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИХ РАБОТНИКОВ

Аннотация

Глобальные изменения в обществе требуют качественного роста кадрового обеспечения образования на всех уровнях. В период изменений система повышения квалификации и последипломного образования

руководящих, педагогических и научно-педагогических работников области определена как приоритетная во внедрении инновационных подходов к формированию нового поколения педагогов, разработки новых стратегий, форм, контента их профессионального роста. Предлагается рассмотреть диверсификацию повышения квалификации работников образования всех уровней с использованием ресурса консорциума как новой институциональной формы организации образования. Доказана эффективность предложенной модели в обеспечении осуществления системной координации межинституционального сотрудничества в сферах академической мобильности, научных исследований, технологических разработок и инноваций, повышения конкурентоспособности национального образования на международном уровне.

На примере деятельности Консорциума учреждений последипломного образования и Украинского открытого университета последипломного образования раскрыты новые возможности качественного развития последипломного образования и обмен открытыми образовательными технологиями, ресурсами и репозиториями, создание новых моделей сотрудничества для разработки и распространения образовательных ресурсов, целью которых является обеспечение качества образования и реализация образовательной деятельности на основе новой технологии, дидактики и организации обучения. Проанализированы основные направления и модели инновационного подхода к подготовке кадров области образования на всех уровнях в контексте целей устойчивого развития, исследована и обоснована необходимость диверсификации повышения квалификации педагогических, научно педагогических и руководящих кадров образования в контексте многовекторного взаимодействия учебных заведений через консорциум. Доказано, что введение диверсифицированных моделей институциональной организации образования в цифровом обществе является

решающим компонентом непрерывности как повышение квалификации руководящих, педагогических и научно-педагогических работников так и образования в целом.

Ключевые слова: диверсифікація, підвищення кваліфікації, модель, консорціум, Український відкритий університет післядипломного освіти.

LARYSA OLIFIRA,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Deputy Director for Academic Affairs of the Central Institute of Postgraduate Education, University of Educational Management, Kyiv, Ukraine. Kiev (Ukraine),

SVITLANA SYNENKO,

Candidate of Pedagogical Sciences, Head of the Preparatory Department for Foreigners and Stateless Persons, Institute of Training of the State Employment Service of Ukraine., Kiev (Ukraine)

**CONSORTIUM IN EDUCATION: DIVERSIFICATION PROCESSES
AND ADVANCED TRAINING MODELS IN EDUCATIONAL
MANAGEMENT AND FOR PEDAGOGICAL AND SCIENTIFIC-
PEDAGOGICAL WORKERS**

Resume. Global social shifts are requiring qualitative growth of staffing education at all levels. In the period of changes, the system of certification training and postgraduate education of managerial, pedagogical and scientific-pedagogical workers of the branch identified as a priority in implementing innovative approaches to the formation of a new generation of educators, development of new strategies, forms, the content of their professional growth. The study proposes to consider diversification of advanced training for education workers at all levels using the consortium resource as a new institutional form of an educational organization. The effectiveness of the proposed model in ensuring the systematic coordination of inter-

institutional cooperation in the fields of academic mobility, research, technological development, and innovation, enhancing the competitiveness of national education at the international level had been proved. Following the example of the activities of the Consortium of Postgraduate Education Institutions and the Ukrainian Open University of Postgraduate Education new opportunities for the qualitative development of postgraduate education have been opened. These opportunities are sharing open educational technologies, resources, and repositories, creating new models of collaboration to develop and disseminate educational resources, the purpose of which is to ensure the quality of education and to implement educational activities based on new technology, didactics and the organization of training. The basic directions and models of innovative approach are analysed for education workers training at all education levels in the context of sustainable development goals, the need for diversification of professional development of pedagogical, scientifically pedagogical and managerial education workers in the context of multi-vector interaction of educational institutions through a consortium is investigated and substantiated. It is proved that the introduction of diversified models of institutional organization of education in the digital society is a crucial component of the continuity of professional development of management, pedagogical and scientific-pedagogical workers and education as a whole.

Key words: *diversification, advanced training, model, consortium, Ukrainian Open University of Postgraduate Education.*